

Suomen dosenttiliitto - Finlands Docentförbund
c/o dosentti Björn Fant
Helsingin yliopisto, Fysikaalisten tieteiden laitos
PL 64, 00014 Helsingin yliopisto
www.helsinki.fi/jarj/suomendosenttiliitto

24.2.2004

Valtioneuvoston kanslia
Kielipalvelu
PL 23
00023 VALTIONEUVOSTO

Suomen dosenttiliitto esittää korkeakoulusanaston kääntämisen valmistelua varten, että suomalainen dosentti-nimike (ruotsiksi docent) käännetään vastaisuudessa englanniksi ilmaisulla "Adjunct Professor" ja että tämä käänös saatetaan kaikkien yliopistojen tietoon.

Perusteluina esitykselle esitämme lyhyesti seuraavan:

Tieteen ja tutkimuksen erittäin laajojen kansainvälisten yhteyksien ja verkostojen kannalta Dosenttiliitto pitää tarpeellisena dosentti-nimikkeen englanninkielisen käännöksen vahvistamista ja vakiinnuttamista. Esimerkiksi kansainvälisissä tutkimuskonsortioissa on jatkuvasti monia suomalaisia dosentteja joko johtajina tai tutkijoina, ja he ovat kohdanneet tämän nimikeongelman. Maamme yliopistoissa on tällä hetkellä lähes 10 000 dosenttia.

Kyse on vuosisatoja vanhasta sekä korkeat tieteelliset ja opetukselliset vaatimukset sisältävästä virasta, joka ei nykyään ole päätoiminen virka. Siinä on tapahtunut jonkin verran muutoksia. Aikaisemmin dosentin viran edellytyksenä oli tohtorin arvo, mutta nykyisessä yliopistolaisessa tätä vaatimusta ei enää ole. Dosentuurin hakijalta vaaditaan kuitenkin korkeaa tieteellistä pätevyyttä ja hyvää opetustaitoa. Suomen yliopistoissa käytössä olevaa osa-aikaista dosentin virkaa ei löydy muualta maailmassa. Ainoastaan Ruotsin ja Saksan yliopistoissa käytössä olevat dosentuurit tulevat eräiltä osin lähelle suomalaista järjestelmää.

Käännösongelman on tuottanut mm. se, että muualla vastaavantyyppinen virka voi olla päätoiminen, osa-aikainen tai kunnia-virka (honorary). Ongelmia tuottaa lisäksi se, että akateemisessa sanastossa on eroja englantilaisen ja amerikkalaisen sanaston välillä. Lisäksi tulevat muualla maailmassa käytetyt englanninkieliset ilmaisut.

Olemme selvittäneet tarkoin dosentti-nimityksen englanninkielisiä käännösmahdollisuuksia käyttäen apuna maamme eri yliopistojen suomalaisia, englantilaisia ja amerikkalaisia englantilaisen filologian opetusvirkojen haltijoita, joista useilla on myös itsellään dosenttuuri jossain suomalaisessa tai ruotsalaisessa yliopistossa. Näin he tuntevat tarkoin, millaisesta suomalaisesta virasta on kysymys ja millainen englanninkielinen termi vastaisi mahdollisimman hyvin tämän viran sisältöä ja pätevyysvaatimuksia. Tieteenalojen eroilla ei ole havaittu olevan merkitystä nimikettä käännettäessä.

Vaihtoehtoja on kolme:

- "Adjunct Professor" on Yhdysvalloissa ja Kanadassa käytetty nimike viralle, ja se on maailmanlaajasti tunnettu. Se kuvaa hyvin samanlaista pätevyyttä, joka suomalaisella

dosentilla on, ja sitä, mitä häneltä edellytetään: tuoda opetukseen, tutkimukseen ja opinnäytteiden ohjaamiseen erityisosaamista sellaiselta alueelta, joka ei ole muuten hyvin edustettuna asianomaisessa tiedekunnassa tai laitoksessa. Yleisimmin kyse on osa-aikaisesta virasta, jonka haltija ei ole yliopistovirassa (= off-campus). Titteliä käytetään mm. niistä väitöskirjatyötä ohjaavista ja opetusta antavista tutkijoista, joilla on virka muualla, esim. lääketieteellistä fysiikkaa opettavat Health Science Centerin tutkijat. Ruotsissa mm. Upsalan ja Uumajan yliopistojen dosentit käyttävät tätä englanninkielistä titteliä.

- "Reader". Sisällöllisesti tämä nimike tulee myös lähelle suomalaista dosenttia. Tällaisen viran haltijalla on professorin pätevyys, mutta ei professuuria. Se on kuitenkin aina päätoiminen yliopistollinen virka ja käytössä vain brittiläisissä ja Brittiläisen kansainyhteisön maiden yliopistoissa.

- "Docent". Sitä ei ole olemassa englannin kielen akateemisessa sanastossa eikä englantia puhuvassa maailmassa esiinny tällä nimikkeellä olevaa yliopistovirkaa. Yhdysvalloissa termiä käytetään museoissa kokoelmien hoitajasta. Käännöksenä se olisi siten englannin kielen akateeminen uudissana kuvaamaan vain suomalaista dosentin virkaa.

Käyttämistämme kielen, opetuksen, hallinnon ja tutkimuksen asiantuntijoista enemmistö suosittelee dosentti-nimikkeen käännökseksi "Adjunct Professor". Samoin jäsenkunnaltamme saatu palaute on tämän esityksen puolella.

Toivomme, että korkeakoulusanastoa valmisteltaessa esityksemme otetaan huomioon ja että pitkään jatkuneesta epäselvästä tilanteesta päästään eroon.

Kohteliaimmin

Suomen dosenttiliitto

Jaakko Rusama
puheenjohtaja
puh 050-582 2262
jaakko.rusama@abo.fi

Björn Fant
sihteeri
puh 050-500 3280
bjorn.fant@helsinki.fi